MUISTIO

10.10.2017

MUISTIO VALTIOVARAINVALIOKUNNAN HALLINTO- JA TURVALLISUUSJAOSTOLLE

Aihe: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 /**Puolustusteollisuus**

Kotimaisen puolustusteollisuuden tila syksyllä 2017

Puolustusteollisuuden PKT-yrityksien jo usean vuoden kestänyt ahdinko jatkuu edelleen pienentyneiden kotimaahan suuntautuneiden puolustusmateriaalihankintojen seurauksena. Lain julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (PUTU-laki) voimaantulon jälkeen suurissa kansainvälisissä materiaalihankinnoissa kotimaisen teollisuuden osuus on pienentynyt ja osissa poistunut kokonaan. Kansainväliset yritykset ottavat hankkeisiin mukaan mieluimmin omat kansalliset alihankkijansa kuin suomalaisia yrityksiä. Tämä on seurausta siitä, ettei teollisen yhteistyön velvoitetta voida enää asettaa vetoamatta SEUT 346 -artiklaan, joka mahdollistaa poikkeamisen silloin, kun valtion pitää turvata keskeiset turvallisuusedut ja huoltovarmuus.

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta keväällä 2016. Päätöksessä määritetään Suomen puolustuksen kriittiset suorituskykyalueet sekä niiden itsenäisen hallinnan kannalta kriittiset teknologiat. Päätöksellä perustellaan kotimaahan kohdistettavia hankintoja ja teollisen yhteystyön velvoitteita. Erityisesti kriittisten suorituskykyalueiden ja niiden tarvitseman teknologia-alueiden kohdalla tulee päätöksen mukaan varmistaa, että Suomessa säilyy tarvittava teknologinen osaaminen. On ensiarvoisen tärkeää, että periaatepäätöksen linjaukset toteutuvat käytännössä puolustusvoimien kaikessa hankintatoimessa. Strategiset suorituskykyhankkeet (Laivue2020 ja HX) ovat erittäin tärkeitä kotimaiselle puolustusteollisuudelle. Myönteisenä asiana voidaan todeta, että näissä hankkeissa on otettu huomioon alusta lähtien huoltovarmuuden vaatimukset. Toivottavasti tämä malli otetaan täysimääräisesti käyttöön puolustusvoimien kaikissa merkittävissä materiaali- ja järjestelmähankkeissa .

Puolusvoiminen yhteiset suorituskyvyt ovat avaintekijöitä puolustuskyvyn kannalta. Osa kyvyistä on pakko hankkia ulkomailta, mutta niissäkin hankinnoissa tulee korostua huoltovarmuus. Sen sijaan jotkin yhteisistä suorituskyvyistä voidaan ja tulee hankkia kotimaasta. Näitä ovat mm. kyberpuolustus, kybervaikuttaminen ja (sotilas)tiedustelun uudet tiedonhankintamenetelmät. Kotimaassa on tarvittava teknologinen osaaminen ja hankkimalla em. kyvyt kotimaisilta yrityksiltä syvällinen tieto järjestelmien toiminnasta pysyy aina Suomessa.

Huoltovarmuuden selkeä ja yksiselitteinen vaatimus on ainoa tae, jolla voidaan varmistaa kotimaisen teollisuuden vankka rooli materiaalihankinnoissa. Huoltovarmuuden avulla voidaan taata kotimainen osaaminen, sotilaallinen kriisinsietokyky ja elinkaarenaikainen ylläpitokyky kaikissa olosuhteissa.

Kotimaisen puolustusteollisuuden kyky tukea em. hankkeita sekä muita kriittisiä suorituskykyalueita myös poikkeusoloissa vaatii jatkuvaa T&K-toimintaa. Budjettiesityksestä on vaikea tunnistaa T&K-toiminnalle suunnattavia taloudellisia resursseja. T&K-toiminnan riittävä tuki tulee olla jatkuvaa,

jotta kyetään ylläpitämään mahdollisimman laaja ja monipuolinen kotimaisen teollisuuden kyky tukea puolustusvoimia hankkeissa.

Puolustusmateriaalibudjetti 2018

Positiivista on, että puolustusmateriaalihankintojen asteittainen korotus on otettu huomioon budjetissa, vaikka valtion yleinen taloustilanne on edelleen haastava. Pitää kuitenkin muistaa, että määrärahojen asteittainen korotus vain palauttaa puolustusvoimien määrärahakehyksen puolustusvoimauudistusta edeltävälle tasolle. Esitetty uusi tilausvaltuus (PVKEH2018) on yhteensä 1,6 miljardia euroa, joka sisältää pääosin LV2020-hankkeen rahoituksen sekä useita muita suuria hankkeita. Esitetty tilausvaltuus on tavanomaista pidempi, mikä mahdollistaa joustavuutta hankkeiden toteuttamisessa. Lisäksi määrärahakehyksessä on otettu huomioon toimintaympäristön kokonaisvaltainen muutos haastavampaan suuntaan.

Aktiivisia toimenpiteitä tarvitaan jatkossakin

Kotimaisen puolustusteollisuuden elinmahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa tulee turvata kansallisen huoltovarmuuden varmistamiseksi. Keskeisten kansallisen turvallisuusetujen suojaaminen myös hankinnoilla on mahdollista. PUTU-lain mahdollistamia hankintamenetettelyjä kotimaisen teollisuuden turvaamiseksi täytyy uskaltaa ja osata käyttää. Näin tekevät mm. suuret eurooppalaiset tuottajamaat. Erityisen tärkeää tämä on vallitsevassa epävakaassa turvallisuustilanteessa.

Haastavassa valtion taloustilanteessa, kiristyneessä kansainvälisessä tilanteessa ja erityisesti ottaen huomioon Suomen haasteellinen geopoliittinen sijainti hankinnat tulisi suunnata maksimaalisesti kotimaahan. Valtioneuvoston periaatepäätös ”Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaaminen” antaa siihen erinomaiset perusteet. Nyt tulee toteuttaa periaatepäätöksen jalkautus hankintoihin. Näin voimme turvata huoltovarmuuden, tukea yritystoimintaa, hyödyntää korkeatasoista suomalaista osaamista, luoda ja varmistaa suomalaisille työpaikkoja.

Tampereella 10.10.2017

Insta DefSec Oy

Jari Mielonen
Varatoimitusjohtaja